

csak a legvégső esetben, hosszas, meglehetősen körülményes előkészületek megtétele után hívtak orvost az előkelő családok szülő asszonyaihoz. A szakértő férfi csakis a férj, vagy – annak távollétében – az udvarhölgyek társaságában vizsgálhatta meg a ház asszonyát.

† Amikor Nádasdy Tamás felesége, Kanizsay Orsolya 1554-ben megbetegedett, a megfelelő gyógykezelés elrendelése előtt terhességi vizsgálatot kellett végezni. Minthogy akkoriban tanúk jelenléte nélkül egyetlen orvos sem nyúlhatott előkelő nők genitáliáihoz, a család háziorvosa, Szegedi Kőrös Gáspár csak két előkelő udvarhölgy jelenlétében, gyakorlatilag vakon, az asszony hosszú szoknyája alá nyúlva merete megejteni az egyszerű külső vizsgálatot, és még a legszükségesebb adatokra nézve sem mert kérdést intézni Nádasdynéhez (lásd 133. o.) A távol lévő nádorhoz intézett levelében Gáspár doktor a vizsgálatról kissé sejtelmesen a következőképpen nyilatkozott: „Jómagam a nagyságos úrnő dolgát Anna nagyságos úrnő⁵⁰ és Sennei Orsolya úrnő⁵¹ jelenlétében úgy kezeltem, hogy semmit sem hagytam el, ami a fogamzás kivizsgálására vonatkozik, azon kívül, ami semmiképpen sem történhet meg az Ön távollétében. (...) Március 6-án reggel éhomra Anna nagyságos úrnő és Sennei Orsolya jelenlétében kétszer kivizsgáltam fűszerszámok füstölésével, és a szándéknak megfelelően egybehangzó volt valamennyi vizsgálatom, a többi jelre nézve Nagyságod távollétében nem akartam kérdezősködni.”⁵² Néhány hónappal később a doktor 1554. június 11-én kelt, a nádorhoz intézett, igen szemérmesen megfogalmazott leveléből kiderül, hogy Kanizsay Orsolya asszonynak az anyaméhre ható orvosságokat szeretne a vaginán keresztül befecskendezni klisztérrel. Az orvos arra kéri Nádasdyt, hogy siessen haza Bécsből, vagy legalább levél útján értesítse „(...)

A francia sebészeknek a szülészet területén kifejtett tevékenysége a 18. századig a bonyolult, sokszor áltudományos nyelven írott szülészeti kézikönyvek kiadására korlátozódott.

Angol „férfi-bába” (The Man-Mid-Wife), Isaac Cruikshank karikatúrája, 1793